

قصه شکست‌ها و موفقیت‌ها در «قهرمان‌های معمولی»

تصویربرداری مجموعه مستند «قهرمان‌های معمولی»، محصول مرکز مستند سوره، با همراهی چهار کارگردان تمام شد و هم‌اکنون مراحل پس‌تولید برای نمایش از رسانه ملی طی می‌شود.

تولید مجموعه مستند ۱۳قسمتی قهرمان‌های معمولی، تازه‌ترین محصول مرکز مستند سوره، به تهیه‌کنندگی مجتبی حیدری پس از ۹ماه ضبط در شهرهای مختلف ایران به

مستندسازان در گفت‌وگو با «جام‌جم» از ششمین دوره مستند تلویزیونی روایت کردند

جشنواره‌ای برای آموزش و اعتبار

ساخت یک مستند، بهانه‌ای است برای انتقال یک پیام یا حرفی که شاید در حالت عادی نتوان آن را به‌خوبی منتقل کرد. مستندساز به‌دنبال کشف حقیقت و بعد، نشان دادن آن به مخاطب است. در این میان، جشنواره‌های بسیاری هستند که تلاش‌شان ایجاد فرصت برای دیده شدن مخاطب و رشد توانمندی آنهاست. در این میان، جشنواره تلویزیونی مستند، تلاش کرده در دوره‌های مختلف، هدف خود را برانقلاب صدای مستندسازان قرار دهد. آثاری که می‌تواند در معرض قضاوت بینندگان قرار گیرد. تفاوت این جشنواره با دیگر جشنواره‌ها در این است که مستندسازان این بار از سوی مردم داوری می‌شوند. کل کار مستندسازان در این جشنواره از سوی مردم در قاب جادویی به نمایش گذاشته و داوری می‌شود. بسیاری از این مستندسازان، باتجربه هستند و برخی هم از طریق شرکت در این جشنواره، می‌کوشند تا یای خود را در حوزه مستند محکم‌تر کنند. از میان مستندسازانی که آثاری به این جشنواره ارسال کرده‌اند، با برخی از آنهاپی گفت‌وگو کردیم‌که یانامزد دریافت جایزه شدند یا توانستند تندیس بهترین‌ها را به خانه ببرند. آنها در این گفت‌وگو از تاثیر این جشنواره بر کار مستندسازان و ضرورت برگزاری چنین رویدادی گفتند.

سیده اشرفی گروه رسانه

مخاطب و رشد توانمندی آنهاست. در این میان، جشنواره تلویزیونی مستند، تلاش کرده در دوره‌های مختلف، هدف خود را برانقلاب صدای مستندسازان قرار دهد. آثاری که می‌تواند در معرض قضاوت بینندگان قرار گیرد. تفاوت این جشنواره با دیگر جشنواره‌ها در این است که مستندسازان این بار از سوی مردم داوری می‌شوند. کل کار مستندسازان در این جشنواره از سوی مردم در قاب جادویی به نمایش گذاشته و داوری می‌شود. بسیاری از این مستندسازان، باتجربه هستند و برخی هم از طریق شرکت در این جشنواره، می‌کوشند تا یای خود را در حوزه مستند محکم‌تر کنند. از میان مستندسازانی که آثاری به این جشنواره ارسال کرده‌اند، با برخی از آنهاپی گفت‌وگو کردیم‌که یانامزد دریافت جایزه شدند یا توانستند تندیس بهترین‌ها را به خانه ببرند. آنها در این گفت‌وگو از تاثیر این جشنواره بر کار مستندسازان و ضرورت برگزاری چنین رویدادی گفتند.

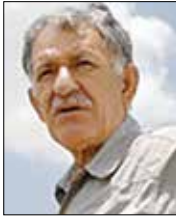
آثار خوب دیده می‌شود

«چشم ایرانی» در این جشنواره و در بخش جوایز تخصصی، تندیس تدوین را از آن خود کرده است. ساسان فلاح‌فر در خصوص این جشنواره واثر خود به جام جم می‌گوید: به نظر می‌رسد تلویزیون و به صورت خاص شبکه مستند در سال‌های اخیر نگاه بهتری نسبت به مستندها داشته و سطح کیفیت تولیدکننده‌ها هم در تمام این سال‌ها رشد داشته است. این مسأله باعث شده آثار مستند خیلی بهتر دیده شود. قاعدتاً مستندسازان آثار خود را برای دیده شدن و بیان یک حرف می‌سازند نه صرف حضور در جشنواره. از مهم‌ترین ویژگی‌های جشنواره تلویزیونی مستند این است که تمام این آثار بخش و به رای عمومی گذاشته می‌شود. این طور نیست‌که فقط چند داور رای بدهند. رای عمومی وجود دارد و بازخوردی از بازدیداران‌ه می‌شود. وی ادامه می‌دهد: به نظرم جشنواره تلویزیونی مستند امسال هم خیلی خوب بود، به دلیل بازخوردهایی که این مستند همیشه دارد، من هم ترغیب به ساخت مستند شدم، چون آثار خوب دیده می‌شود. بازخوردی که من در زمان جشنواره گرفتم، خیلی متفاوت بود و احساس کردم در این بازه زمانی بهتر دیده می‌شود. این مستندساز می‌گوید: مستندی که ساختم، بیوگرافی یا درباره جنگ نیست اما در عین حال این دو مورد را شامل می‌شود و ترکیبی از هر دو است. این مستند درباره حسن قائدی، عکاس ایرانی است که از اواسط جنگ سوریه در آنجا حاضر می‌شود و عکاسی می‌کند. قائدی هم‌زمان با عکس‌ها، فیلمبرداری کرده و اتفاقی که می‌افتد این است که فیلم حضور او را هم در این مستند می‌بینیم که در چه شرایطی عکس‌ها را گرفته است. به همین دلیل میزان استرس عکاس را در آن لحظه می‌توانیم مشاهده کنیم. حسن قائدی در مناطقی که حضور داشته، تقریباً تنها ایرانی بوده و به همین علت اسم آن را چشم ایرانی گذاشتیم. حتی قبل و بعد از آن هم ایرانی‌ها به آنجا نرفته بودند.

کلاس آموزشی با تماشای مستند

امیر شکرگزار ناوی ابتدا محیط بان بود، چند وقتی است که دست‌ی در ساخت مستند دارد و تلاش کرده منطقه تالش را برای مخاطب به تصویر بکشد. «چوپان‌های عاشق» به تهیه‌کنندگی او، جزو مستندهای کوتاهی است که تندیس جشنواره را از آن خود

پایان رسید. مجتبی حیدری، مهدی رشوند، زهرا استادزاده و محمدصادق یکتاشیان از جمله کارگردانان این مجموعه مستند هستند که هم‌اکنون مراحل پس‌تولید خود را پشت‌سر می‌گذارند.

قهرمان‌های معمولی که در شهرهای مختلف ایران از جمله اصفهان، رشت، بیرجند، زاهدان، زابل، چارواپماق، گرمی، دهدشت، قیروکارزین و تهران جلوی دوربین رفته است،

کرده است. وی در خصوص این مستند و جشنواره تلویزیونی مستند به جام جم می‌گوید: این جشنواره مردمی است و داور آن تماشاگران هستند. کسی نمی‌تواند گله کند که پارتی بازی شده، چون خود مردم ایران و بینندگان داور هستند. در اختتامیه هم نامزدها حضور دارند و با هم به تعامل می‌پردازند. نکته خوب این جشنواره این است که وقتی مخاطب پای تلویزیون می‌نشیند تا مستندها را ببیند و هر شب یک فیلم از یک مستند پخش می‌شود، همین تماشاای آنها یک کلاس آموزشی خوب برای‌شان است. خود مستندسازان هم به خوبی می‌توانند آثار دیگر همکاران خود را ببینند. در واقع نوعی آموزش برای همه مستندسازان است. حتی جوان‌هایی که به این حوزه علاقه دارند و می‌خواهند در آینده مستندساز شوند، می‌توانند از این فضا استفاده کنند.

شکرگزار درباره مستند چوپان‌های عاشق و قصه اصلی آن، تصریح می‌کند: من در سرزمینی به نام تالش زندگی می‌کنم که از میراث کهن ایران است. پیش از این محیط بان بودم و وقتی خواستم مستند بسازم، دغدغه‌ام این بود که فضای زندگی خودم و قومم را به همه نشان دهم، به همین علت مستند چوپان‌های عاشق را در قالب روایتی از دختر و پسر درآوردم که از بچگی با من همبازی هستند و بزرگ می‌شوند تا در نهایت با هم ازدواج می‌کنند. تلاش کردم در قالب روایت قصه این دختر و پسر، زیبایی‌های تالش را به تصویر بکشم. در واقع در کل مدتی که دوربین همراه اینها بود در

برش

تلویزیون، خانه مستندسازان است

محسن کریمی‌ان، تهیه‌کننده و کارگردان مستند «ضد» که اثرش نامزد جشنواره بوده در پاسخ به این سؤال که برپایی این جشنواره تا چه میزان می‌تواند ساخت مستند را تقویت کرده و از مستندسازان حمایت کند به جام جم توضیح می‌دهد: من اعتقاد دارم خانه مستندسازان، تلویزیون بوده و جنس ارتباط کار ما با مخاطبان تلویزیون است و جنس کارمان سینمایی نیست. بنابراین برگزاری جشنواره می‌تواند فاصله میان مستندسازان را با تلویزیون هم تقویت کند و هم این‌که از آثارشان حمایت بیشتری شود. وی ادامه می‌دهد: به نظرم جشنواره می‌تواند پلی میان مستندسازان طراز اول با رسانه‌های ملی باشد تا مستندسازان بتوانند با تهیه مستندهای متنوع خوراک مناسبی هم برای مخاطبان فراهم کنند. البته باید به این نکته اشاره کنم که فکر نمی‌کردم مستند «ضد» در این دوره از جشنواره نامزد شود و بسیار خوشایند بود. مستند ضد جزو آثار آرشویی بود که سعی کرده بودیم با روایتی متفاوت سراغ برخی چالش‌ها و بحران‌های مهم کشوری برویم و آنها را مورد بحث و بررسی قرار بدهیم. ضمن این‌که ما مستند ضد را با هدف شرکت در جشنواره نساخته بودیم، بلکه هدف ما مخاطبان تلویزیون بودند که بتوانیم با ساخت یک مستند آرشویی مناسب ذهن آنها را به سمت چالش‌ها و بحران‌های مهم کشور ببریم که مورد توجه مخاطبان هم قرار گرفت.

قصه افرادی را پیش چشم مخاطبان به نمایش می‌گذارد که ویژگی‌های مشترک دارند؛ تجربه شکست‌ها و موفقیت‌هایی که درنهایت به نفع عمومی منجر شده است. این مجموعه مستند، داستان زندگی آدم‌های معمولی اما واقعی را روایت می‌کند؛ کسانی که از جنس اسطوره‌ها نیستند اما کارهای بزرگی انجام داده‌اند و به راحتی می‌توانند به الگویی برای جامعه تبدیل شوند.

استقبال می‌کند فیلمش در قالبی بخش شود که مخاطبان بیشتری آن را ببینند. این مستندساز در مورد حس‌وحالی که از نامزد شدن اثرش در بخش مردمی جشنواره دارد، می‌گوید: من همیشه سعی می‌کنم فقط برای جشنواره‌ها فیلم نسازم چون داوران جشنواره‌ها سلیقه خود را دارند. تلاشم این است که در مستندسازی به این موضوع توجه داشته باشم که مخاطبان دوست دارند چه ببینند و بیشتر به چه جذب می‌شوند. البته این‌که مستند من درباره بانویی در استان اصفهان است باعث می‌شود برخی با توجه به سوزۀ اثر به شخصیت این بانو توجه نشان داده باشند و شاید مردم این شهر رای مثبتی به فعالیت‌های ایشان دادند.

طالبی همچنین نظرش را درباره دیگر آثار حاضر در این جشنواره چنین توضیح می‌دهد: در میان آثاری که دیدم هم مستندهای متوسط و رو به پایین داشتیم و هم مستندهای خیلی خیلی قوی. آثاری مثل «بارگشت فلامینگوها» و «نقش زیگлер» جزو مستندهای خوب بودند و همچنین برای مستند «گلوله‌باران» زحمت زیادی کشیده است.

وی درباره مستند خودش که در این دوره از جشنواره شرکت کرده بود، بیان می‌کند: مستند من جزو مجموعه مستند یکی از ما بود که با ۱۰ کارگردان تصویربرداری شد. یکی از قسمت‌ها همین مستند من بود. در این مجموعه سراغ آدم‌هایی رفتیم که در زندگی معمولی‌شان کمک می‌کردند تا حال مردم اطراف‌شان خوب باشد. «حاج‌مهرین» هم از همین آدم‌هاست. شخصی معمولی اما پرتلاش است که همه کاری برای بهتر شدن حال مردم انجام می‌دهد.

عرصه‌ای جدی برای رقابت و کسب اعتبار

امسال برای نخستین بار مجموعه مستند هم به گردونه رقابت وارد شد که در این میان، مجموعه «ستاره‌دار» به تهیه‌کنندگی مهدی محمودی هم حضور داشت. این مستندساز در گفت‌وگو با جام جم درباره بستری که جشنواره تلویزیونی مستند برای این

آثار فراهم کرده است بیان می‌کند: قطعاً همه فیلمسازها و مستندسازان دوست دارند فیلم‌های‌شان به نمایش دربیاید تا آن فکر، دغدغه و انگیزه‌ای که داشتند و باعث شده این اثر را بسازند با مخاطبان بیشتری در میان گذاشته شود. قاعدتاً این جشنواره می‌تواند در این راستا کمک کند و سبب شود مستندها بیشتر دیده شوند.

محمودی درباره تمایز این جشنواره با سایر جشنواره‌های مستند و بیشتر دیده شدن آثار در قاب تلویزیون اظهار می‌کند: شاید وقتی جشنواره تلویزیونی مستند شروع به کار کرد کمتر کسی فکر می‌کرد با وجود دیگر جشنواره‌های مستند که قدمت زیاد دارند و همچنین نزد مستندسازان از ارزش قابل توجهی برخوردار هستند، بتوانند جایگاهی به دست‌آورد ولی این جشنواره جای خود را باز کرد و استقبالی که مستندسازان برای حضور در این جشنواره و ارسال آثارشان نشان دادند عیان می‌کند عرصه‌ای برای رقابت جدی، دیده شدن و کسب اعتبار است. جشنواره تلویزیونی مستند دارد مسیر خیلی خوبی را طی می‌کند و ضعف‌هایی را که همیشه برای بخش مستند مطرح بوده، پوشش داده است. جشنواره، فضایی برای دیده شدن مستندها در اختیار مستندسازان گذاشته است. وی درباره افزودن شدن بخش مجموعه مستند به جشنواره عنوان می‌کند: فکر می‌کنم هر دغدغه‌ای که به مردم و مسأله روز نزدیک باشد، فرق نمی‌کند یک قسمت باشد یا چندین قسمت. این‌گونه آثار نسبت به مستندهایی که ربطی به مسائل روز ندارند بیشتر دیده می‌شوند چون مردم با آنها ارتباط بهتری برقرار می‌کنند. این مستندساز می‌افزاید: ستاره‌دار به جنبش‌های دانشجویی در ایران اشاره می‌کند. نزدیک سه سال ونیم است در این باره کار می‌کنم و در طول این مدت متوجه شدم کسی تاکنون در این خصوص به صورت ویژه کار نکرده است. از این حیث کار ما سوزۀ بکری دارد. در مسأله لانه جاسوسی، انقلاب فرهنگی، ۱۵ آذر... و کارهایی شده است ولی این‌که بگویم جنبش‌های دانشجویی چطور شکل گرفتند؟ چه بودند؟ چه کردند؟ سرنوشت‌شان چه شد؟ دغدغه‌های‌شان چه بود؟ چه چالشی در خود و با نظام داشتند؟ و... مواردی بود که ما به آنها پرداختیم. پیش از این جای خالی بیان چنین مسأله‌ای در یک مستند حس می‌شد. ما دانشجویان بسیاری داریم و برخی هم که الان دانشجوی نیستند قبلاً این دوران را طی کردند، برای همین موضوع ستاره‌دار دغدغه بسیاری است.

قاب

روایت

«چوپان‌های عاشق»

مستند «چوپان‌های عاشق» روایت دلدادگی دو چوپان عاشق است که از کودکی با هم بزرگ می‌شوند و در بزرگسالی دل در گروی هم دارند. این مستند به کارگردانی امیر شکرگزار ناوی، محیط بان بازنشسته است که حال‌به سمت ساخت مستند رفته و تلاش کرده زیبایی‌های تالش را از طریق روایت این دو چوپان عاشق بیان کند. تندیس جشنواره در بخش مستند کوتاه به تهیه‌کننده این مستند یعنی امیر شکرگزار ناوی اهدا شد. در قصه این مستند، آشنایی و ارتباط دو عاشق در موقعیت‌های مختلفی شکل می‌گیرد که خود بهانه‌ای برای نشان دادن طبیعت تالش است. تهیه‌کننده و کارگردان این مستند امیر شکرگزار ناوی، فیلمبردار محمد شیب گلچین، ساکت ریاضی و ناصر کیسان، دستیار کارگردان نادیا شکرگزار، تدوین محمدعلی رخشانی و صدابردار حامد رحیمی است. در سرخط داستانی این مستند این‌طور عنوان شده که این دختر و پسر عاشق، باکوچ از هم جدا می‌شوند و با کوچ کردن، دوباره به هم ملحق می‌شوند.

یونیکو، اسب تک شاخ

مریم فلاح: یک کره اسب سفید بالدار با یال صورتی رنگ و یک شاخ سفید کوچولو درست وسط پیشانی‌اش که با نیروی آن می‌توانست موجودات اطرافش را خوشحال کند. همین موضوع باعث خشم و حسادت خدایان سرزمین افسانه‌ای این کارتون شد و او را به سرزمین فراموشی تبعید کردند. این ماموریت به یاد غرب و انگاز شد اما یاد غرب کم دل زئو فی داشت. توانست تحمل کند که موجود بی‌گناهی مثل یونیکو بی‌دلیل تنبیه شود. پس یونیکو را مدام از سرزمینی به سرزمین دیگر می‌برد تا از عاقبتی که خدایان برایش مقدر کرده‌اند در امان بماند. یک یاد بدجنسی هم بود به اسم باد شب که موفف شده بود ماموریت یاد غرب را به انجام برساند. یکی از کسانی که توسط یونیکو به آرزویش رسید، بچه اسم آبی بود با دمی به شکل فلش. یونیکو شاخش را به او داد تا بتواند بر همه چیز پیروز شود. کبرهای هم بود به اسم چائو که یونیکو را تبدیل به دختری زیبا کرد. پیام شخصیت‌های این کارتون ژاپنی، برتری خیر بر شر و جاودانه نبودن ظلم و تباهی در دنیا بود.

جام جم

رسانه

MEDIA

شنبه ۱۹ آذر ۱۴۰۱

شماره ۶۳۷۷

نکاه

رسانه‌های پشتیبان

مستندسازان

وقتی نام جشنواره به گوش می‌رسد، ناخودآگاه شاخک‌های مان تیز می‌شود و علاقه‌مند به رقابت هستیم؛ بنابراین همه پیگیر شرکت در جشنواره‌ها هستند تا بتوانند خودشان و آثارشان را به محک بگذارند. به همین دلیل مدیران و برنامه‌سازان رسانه ملی هرگاه‌ای برای موضوعات مختلف، جشنواره‌هایی با مضامین متفاوت برگزار می‌کنند. یکی از جشنواره‌های تلویزیون که اکنون شش سالگی‌اش به پایان رسیده و می‌خواهد وارد هفت سالگی شود، جشنواره مستند تلویزیونی که جزو جشنواره‌هایی است که باقبال زیاد از سوی مستندسازان روبه‌رو شده است.

این جشنواره از چندی پیش آغاز شد و روز گذشته با اعلام نفرت برگزیده به ایستگاه پایانی رسید. اگر بخواهیم نگاهی به کارنامه رسانه ملی داشته باشیم، مسلماً به این نکته خواهیم رسید که معاونت سیما به مرکزی بزرگ و مهم در زمینه مستندسازی تبدیل شده است. رسانه ملی در این دوران حامی جدی مستندسازان است. موری بر وقایع اخیر در این عرصه به خوبی اثبات می‌کند بسیاری از هنرمندان و چهره‌های برجسته حوزه مستند، با پشتیبانی تلویزیون به صحنه آمده و آثار فاخر و تأثیرگذاری ساخته‌اند.

البته نباید این نکته را مورد غفلت قرار داد که راه‌اندازی شبکه مستند تأثیر زیادی در این امر داشته و باعث شده تا مستندسازان مورد حمایت بیشتری قرار بگیرند؛ ضمن این‌که این شبکه تلویزیونی فقط از مستندسازان حرفه‌ای حمایت نکرده، بلکه مسیری هم برای مخاطبان این شبکه فراهم کرده که علاقه‌مند به مستندسازی هستند و آثاری که قابلیت پخش از شبکه را داشته، روانه آنتن کرده است. این موضوع باعث شده تا مردم نگاه دیگری به مستندسازی داشته باشند و به‌رغم این‌که سال‌های قبل، بینندگان سیما خیلی علاقه‌مند به تماشای مستند نبودند اما در حال حاضر مستندهای تلویزیونی را دنبال می‌کنند و برای‌شان جذابیت دارد.

سیما علاوه بر راه‌اندازی شبکه مستند که به‌طور تخصصی و متمرکز به پخش آثاری در این قالب می‌پردازد، در سایر شبکه‌ها نیز فضای مناسبی را برای نمایش آثار خاص و برتر مستند ایجاد کرده است. نتیجه این است که امروز شبکه و برنامه‌مند به تماشای مستند محصور سیما از پربیننده‌ترین بخش‌های رسانه ملی هستند و به‌واسطه سیما، فیلم مستند جایگاه ویژه‌تری نزد ذائقه مردم یافته است.

جشنواره تلویزیونی مستند نیز در همین جهت راه‌اندازی شده و در هر دوره نسبت به قبل، مسیر پیشرونده‌ای داشته است. این جشنواره دارای ویژگی‌های منحصربه‌فردی است که اشاره به برخی از آنها خالی از لطف نیست:از جمله این‌که جشنواره مستند تلویزیونی تنها جشنواره‌ای است که در سه حوزه فیلم، عکس و مستندنگاری، تمامی طیف‌ها و فعالان حوزه مستند را پوشش داده و با معرفی و نمایش آثار برتر در جهت رشد و تعالی فضای مستندگام برمی‌دارد. حمایت از مستندسازان راه یافته به جشنواره تلویزیونی مستند، هم مادی است و هم معنوی. همچنین ایجاد فضای تعاملی میان مردم و مستندسازان و احترام به‌نظر و علاقه مخاطبان محترم سیما هم از دیگر مزیت‌های این رویداد است. جشنواره تلویزیونی مستند نیز همچون بسیاری دیگر از جشنواره‌های سیما با مشارکت عموم مردم برگزار می‌شود. بدون تردید نظرات مردمی نیز به تقویت فعالیت تلویزیون در زمینه تولید و پخش آثار مستند کمک می‌کند.

خاطرات کاغذی

